

EMSL kommentaarid Siseministeeriumi

Kodanikeühenduste riigieelarvelise rahastamise korrastamise kontseptsioonile

Kontseptsiooni eesmärk, fookus ja planeeritavad tulemused ei ole üheselt arusaadavad. Nii näiteks öeldakse kontseptsiooni alguses olevas kokkuvõttes, et „Antud tähenduses on kontseptsioon dokument, mis on põhimõtete kogum ministeeriumidele üldiseks juhendumiseks...jne“ ja samas lk 5, et „Kontseptsiooni rakendamisega on võimalik luua eeldused nii ministeeriumide kui ühenduste vajadusi rahuldavate tulemuste saavutamiseks“. Pole üheselt selge, kellele ja miks kontseptsioon suunatud on, rahastamine puudutab ju nii ühendusi kui valitsusasutusi ja põhimõtted peaksid olema ühised. Samuti öeldakse (lk 3), et „kontseptsiooni eesmärk on „luua kodanikeühenduste riikliku rahastamise terviklik süsteem riigi- ja kohaliku omavalitsuse tasandil...“, samas kui kontseptsioonis kirjeldatavad tegevused on alles rakendusprogrammi väljatöötamise eelduseks.

Kontseptsioonis tervikuna on ühtlustamata mõisted ja definitsioonid, ei kasutata ühtset terminoloogiat, kuigi sellele viidatakse (lk. 5). Näiteks rahastamise kohta leiab mitu erinevat definitsiooni ilma selgitusteta, miks neid sellises sõnastuses ja järjekorras kasutatakse.

Samuti pole selge kontseptsiooni struktuur ja ülesehituse loogika. Kokkuvõttest, mis eelneb sissejuhatusele, ei selgu kontseptsiooni loomise taust ja osalt seetõttu jääb ka kontseptsiooni olulisuse põhjendamine poolikuks. Üks võimalus oleks kasutada teiste sarnaste strateegiadokumentide struktuuri, kus kõigepealt selgitatakse tausta, seejärel eesmärke ja eesmärkide saavutamise teid ning seejärel rakendamist

Kontseptsioon tervikuna on ebaühtlase stiiliga ning raskesti loetav ja arusaadav. Suur osa mahust on pühendatud erinevatele uuringutele ja arvamustele viitamisele ja nende põhijärelduste kokkuvõtmisele, selmet keskenduda enam sellele, mida käesolev kontseptsioon juba olemasolevate järeldustega edasi teeb. Nii öeldakse lk 8, et „Rahastamise korrastamise oluliseks eelduseks on ministeeriumide rahastamisotsuste seostamine riiklike arengukavade planeerimise ja elluviimise protsessi ning tulemusjuhtimise mudeliga“ ja selgitatakse tulemusjuhtimise mõistet, mis uut infot ega lisaväärtust ei anna. Samuti on nimetatud mudeli põhimõte, et „juht määrab töötajale tasu tulemuse eest“ ühenduste ja avaliku võimu suhetes esiteks vastuolus EKAKi põhimõttega, et tegu on

võrdsete partneritega, teiseks tuleb siin põhjalikult mõelda, kuidas vältida olukordi, kus avalikule võimule „tülilamad“ ühendused lahterdatakse vähetulemuslikeks ja eemaldatakse rahastamisest.

EMSLi hinnangul ei kirjelda lk. 7 esimeses lõigus „Poliitikute, riigiametnike, ettevõtjate ja ühenduste esindajate nägemuse erisus lahknub küsimuses..“ toodud väited enam adekvaatselt hetkeolukorda. Teenuste osutamine on ka ühenduste endi jaoks täiesti selgelt teadvustatud funktsioon, samas kui avalik võim teadvustab ühendusi ka rahva arvamuse esindajana.

Lk. 8 väidetakse, et on oluline jälgida, et „ressursside jaotamisel ei hakkaks domineerima praktika, mille põhilähtekohaks on kolmanda sektori kui professionaalse teenusepakkuja ülekaalukas rahastamine“, samas ei selgitamata, mida siin ülekaaluka rahastamise all silmas peetakse.

Samal lk-l räägitakse kõigepealt ühenduste tunnustamisest (pigem tundub õige rääkida selles kontekstis teadvustamisest või aktsepteerimisest, sest tunnustamine seondub rohkem tänu või auhindade jagamisega, vrd. Aasta Vabatahtlike tunnustamine), mida on vajalik eristada rahastamise teemast kõneledes ja seejärel tunnustamisest, mida on vaja lahutada rahastamise teemast. Mida nende mõistete all silmas peetakse?

Peatükist 2.2. (lk 12-14) jääb mulje, et kodanikuühenduste institutsionaalne toetamine on KÜSKI ja EAS/MAKide ülesanne ja ministriumid peaksid rahastama valdkondlikke projekte/teenuseid. Samas ei ole KÜSKil ja EAS/MAKil kompetentsi valdkondliku institutsionaalse võimekuse arendamisel, seetõttu leiame, et ka ministriumid peaksid tegelema oma valdkonna ühenduste institutsionaalse arendamisega, mitte lootma ainult KÜSKile.

Lk. 15 tehakse kontseptsiooni elluviimisel ettepanek leppida kokku teatud mahu- ja iseloomuga projektide rahastamise pädevuse loovutamiseks ministriumide poolt selleks loodud rahastamise struktuuriüksustele. Millised on need loodavad rahastamise struktuuriüksused?

Lk. 19 ei saa me nõustuda lause „Kuna organisatsiooni luues tavatsetakse lähtuda minevikust pärinevate ettekujutustega...“ eelduseks oleva hinnanguga, mis vastandab kodanikuühendusi ja rahastajaid, just kui oleks „mõisted nagu kvaliteet ja efektiivsus“ olulised ainult viimastele. Ka ei kinnita EMSLi kogemused tööst kodanikuühendustega, et uusi organisatsioone luues tavatsetaks lähtuda minevikust pärinevatest ettekujutustest, mida iganes see ka ei tähenda.

Kohe järgmises lauses öeldakse, et valitsusasutused peavad teadlikult tegelema ühenduste võimekuse tõstmisega, et viimased suudaksid toime tulla kõrgete rahastamisnõudmistega. Teadlik tegelemine ühenduste võimekuse tõstmisega on vajalik, kuid samavõrd on avalikul võimul oluline ka õppida erasektorilt (sh. kodanikuühendustelt), kus loobuda ebavajalikust bürokraatiast, mis ei suurenda läbipaistvust, vaid üksnes halduskoormust. Kontseptsioonile järgnevas rakendusplaanis tuleb kindlasti üle vaadata, millised neist „kõrgetest rahastamisnõuetest“ on tegelikult vajalikud efektiivsuse ja kvaliteedi tagamiseks, ning millised lihtsalt kummagi poole aja ning ressursside raiskamine.

Urmo Kübar
EMSLi juhataja